

REGERINGSKANSLIET REGISTRATOR	
INK	2019 -05- 2 0
DNR	

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över betänkande SOU 2018:74 Lite mera lika, översyn av kostnadsutjämnningen

Sammanfattning av ärendet

Finansdepartementet har lämnat förslag till uppdatering av det nuvarande kostnadsutjämnningssystemet. Genom kostnadsutjämnningssystemet skall kommuner med en hög strukturell kostnad beroende på opåverkbara orsaker kompenseras medan kommuner med mer gynnsamma förutsättningar ska lämna bidrag. Dessa orsaker kan gälla demografi, geografi eller socioekonomiska förutsättningar.

Kostnadsutjämnningen är en av delkomponenterna i det statliga utjämnningssystemet.

Vetlanda kommun tillstyrker betänkandet i stora delar. En sammanfattande beskrivning av omfördelningsprofilen i förslaget är att den gynnar typiskt kommuner med låga inkomster, liten befolkning och gles bebyggelse.

Vetlanda kommuns synpunkter på betänkandet är följande:

- För att systemet ska följa förändringar i samhället och vara aktuellt är det av vikt att underliggande data uppdateras oftare än tidigare har skett.
- Den förstärkta profilen vad gäller socioekonomi som finns i förslaget är positiv. Dock behöver staten medverka till att ytterligare kompensera de kommuner som tar ett stort ansvar när det gäller att integrera de nyanlända då de ersättningssystem som tillämpas idag inte förmår att över tid reglera detta.
- Den variabel som avser löner bör utgå då den inte har strukturella orsaker.
- Ett införande av ett förändrat system bör ske omgående. Ett eventuellt tidsbegränsat införandebidrag bör finansieras med statliga medel som tillförs utanför utjämnningssystemets ramar för att inte minska förändringens effekter.

Ärendets beslutsunderlag

För Vetlanda kommun liksom för liknande kommuner har kostnadsutjämnningen en mycket stor betydelse både med dagens nuvarande system som i ett förändrat läge med ett nytt utjämnningssystem enligt utredarens förslag. Vetlanda matchar flera av omfördelningsprofilens utmärkande drag. En relativt låg skattekraft tillsammans med en, i södra Sverige, förhållandevis gles bebyggelse medför att en förändrad modell på flera sätt upplevs som ett steg i rätt riktning. Kommunen har under de senaste åren fått en alltmer pressad ekonomisk situation vilken har flera orsaker. Bland dessa orsaker finns

naturligtvis det ansvarstagande kommunen tagit i form av att hantera ett relativt stort antal nyanlände under de senaste åren men även en demografi med ett ökat antal äldre vilket ställer krav på den kommunala servicen.

För att kunna möta de förändringar som sker i samhället är det positivt att upprätthålla en aktualitet i kostnadsutjämningsystemet och att detta fortsatt sker löpande så att inte systemet blir statiskt. Den stora omställning som många kommuner upplevt under de senaste åren med anledning av ett stort flyktingmottagande har visat på detta.

I detta sammanhang kan påpekas att de ekonomiska konsekvenserna av de senaste årens stora flyktingmottagande ännu inte är fullt tydliga. I takt med att de schablonbidrag som betalas ut under de första åren avtar så kommer en allt större belastning ske på kommunernas ekonomi vilket inte kommer att kompenseras för med dagens system.

Synpunkter på delar av utredningens förslag

Hänsyn till socioekonomiska skillnader inom skolväsendet

Utredaren föreslår att hänsyn bör tas till socioekonomiska skillnader inom delmodellerna för skolväsendet. Detta synsätt har stöd från Vetlanda kommun utifrån de skillnader i behov som finns mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar.

Utjämning av strukturella löneskillnader

Som utredaren skriver finns det många som har synpunkter på relevansen i den variabel som rör löner. Vetlanda kommuns ståndpunkt är en tveksamhet till att kompensera för löneskillnader som inte är strukturella. I ett läge där Vetlanda kommun skulle behöva kunna konkurrera med andra kommuner om samma arbetskraft behöver vi lämna en del av detta löneutrymme till andra kommuner som redan har ett bättre läge som arbetsgivare med en bättre fungerande arbetsmarknad.

Kompensation för minskat antal barn i åldern 1-5 år

I ett läge där antalet barn minskar kraftigt ges ingen kompensation för kvardröjande fasta kostnader. Utredaren föreslår att en sådan kompensation införs vilket Vetlanda kommun stöder.

Genomsnittlig vistelsetid i förskola

Vetlanda kommun stöder utredarens förslag att Skolverket ges i uppdrag att senast 2020 genomföra en ny undersökning om vistelsetid i förskola då den senast genomförda är från 2012. Som framgår av utredningen bör också metoderna för hur undersökningen genomförs utvärderas.

Höjning av normbelopp för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk

Utredaren föreslår en höjning av normbelopp för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk. Då kostnaden för dessa områden har ökat kraftigt under de senaste åren, inte minst mot bakgrund av ett stort antal nyanlända, ses detta som en naturlig förändring.

IFO-modellen

En förändring av nuvarande modell som innebär att variablerna Andel arbetslösa utan ersättning och Andel av kommunens befolkning som uppbär försörjningsstöd längre tid än sex månader. Detta är ett steg i rätt riktning och innebär att diskussionen om ett minskat incitament för satsningar på dessa målgrupper elimineras. Det finns därmed fortsatt motiv för att få flera personer i olika former av sysselsättning utan att detta riskerar att minska utfallet inom kostnadsutjämnningen.

Äldreomsorg

Att förändra modellen genom att ersätta begreppen gifta respektive ogifta med sammanboende respektive ensamboende är ett naturligt steg. Även förslaget om att komplettera modellen med en kompensation för hemtjänst i glesbygd för åldersgruppen 65-79 år synes vara relevant.

Löner

I utredningen ingår förslaget om en omfördelning av lönekomponenten där denna går från att vara ett eget område i nuvarande modell till att vara en del i flera andra modeller. I förändringen ligger också att löner kommer att påverka utfallet i mindre omfattning än tidigare. Från Vetlanda kommun ifrågasätts om utjämnningen för olika lönenivåer är strukturell eller om den är en påverkbar del av utjämnningssystemet? I den mån den faktiskt är påverkbar bör den tas bort ur samtliga delmodeller.

Införandebidrag

Vid ett införande av en ny modell är det naturligt att de kommuner/regioner som får ett kraftigt försämrat utfall får en period där det kan ske en kontrollerad omställning. Då det ur Vetlanda kommuns perspektiv är av stor vikt att förändringen sker snarast möjligt och med fullt utslag från start med tanke på det ekonomiska läget bör ett eventuellt införandebidrag finansieras med statliga medel och inte genom att bidragstagande kommuner avstår från del av bidraget.

Vetlanda 2019-05-15

Henrik Tvarnö
Kommunstyrelsens ordförande

Magnus Färhage
Kommundirektör